

Załącznik do Uchwały Nr XVI/283/07
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 28 grudnia 2007 r.

Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej
na lata 2008-2011

Olsztyn 2007 rok

Spis treści

- I. Wstęp
- II. Warunki życia i sytuacja rodzin
w województwie warmińsko- mazurskim
- III. Cel strategiczny i priorytety Wojewódzkiego
Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011
- IV. Uwarunkowania realizacji Wojewódzkiego Programu
Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011
- V. Wdrażanie Wojewódzkiego Programu Polityki
Prorodzinnej na lata 2008-2011
 - 5.1. Harmonogram realizacji Programu
 - 5.2. Monitorowanie Programu
 - 5.3. Finansowanie Programu

Załącznik: Harmonogram realizacji Programu

I. Wstęp

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizuje zadania dotyczące polityki prorodzinnej wynikające z ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011 jest w dużej mierze kontynuacją Wojewódzkiego Programu Prorodzinnej Polityki Społecznej na lata 1999-2003 oraz Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2004-2007, którego wdrażanie kończy się w 2007 roku. Poprzedni Program został przyjęty w dniu 30 grudnia 2003 r. uchwałą Nr XV/211/03 przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Był on realizowany przy współpracy z Radą ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz lokalnymi samorządami, jednostkami pomocy społecznej, placówkami oświaty, kultury, poradniami, organizacjami pozarządowymi i in. podmiotami pracującymi na rzecz rodziny.

Program na lata 2008-2011 został opracowany przez Zespół Roboczy powołany przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w maju 2007 r. W skład Zespołu weszli przedstawiciele:

- Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Konwentu Powiatów Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich,
- Wojewody Warmińsko-Mazurskiego,
- Rady ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- jednostek pomocy społecznej, sądu, policji,
- organizacji pozarządowych,
- innych instytucji, które będą zaangażowane przy realizacji Programu.

Prace Zespołu miały charakter warsztatowy.

Cele i działania przyjęte w Wojewódzkim Programie Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011 wynikają z diagnozy sytuacji rodzin w województwie oraz uwzględniają zapisy zawarte m. in. w takich dokumentach jak:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Ustawa o samorządzie województwa.
3. Ustawa o pomocy społecznej.
4. „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku” .
5. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku”.
6. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013.
7. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury 2007-2013.
8. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
9. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013.
10. Europejska Karta Społeczna.

Na podstawie wymienionych dokumentów i materiałów oraz w oparciu o doświadczenia zawodowe specjalistów Zespołu Roboczego, wyodrębniono w Programie dwa obszary problemowe:

PTIORYTET I: Wspieranie i promowanie prawidłowego funkcjonowania rodzin.

PRIORYTET II: Wspieranie podmiotów pomagających rodzinom w sytuacjach problemowych, kryzysowych.

Działania przewidziane w poszczególnych obszarach, umożliwią realizowanie na szczeblu wojewódzkim oraz w środowiskach lokalnych polityki prorodzinnej, rozumianej jako stwarzanie warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych umacniających rodzinę,

zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe wypełnianie przez nią podstawowych zadań.

II. Warunki życia i sytuacja rodzin w województwie warmińsko-mazurskim.

Poniższe informacje przygotowano w oparciu o następujące dokumenty i opracowania:

- Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013,
- Raport okresowy nr VI z realizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku,
- Stan i ruch naturalny ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2006 r. wyd. Urząd Statystyczny w Olsztynie maj 2007,
- Budownictwo mieszkaniowe w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2006 r. wyd. Urząd Statystyczny w Olsztynie lipiec 2007,
- Edukacja i wychowanie w Województwie Warmińsko-Mazurskim w roku szkolnym 2006/2007, wyd. Urząd Statystyczny w Olsztynie czerwiec 2007,
- Materiały własne ROPS Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

2.1. Informacje ogólne

Województwo warmińsko-mazurskie jest czwartym pod względem powierzchni regionem Polski, zajmując 24,2 tys. km² (7,7% powierzchni kraju). Graniczy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, województwem podlaskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i pomorskim a poprzez Zalew Wiślany łączy się z Morzem Bałtyckim.

W granicach województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 116 gmin (w tym 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskich). Na obszarze regionu utworzonych jest 19 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu: Olsztyn i Elbląg). W województwie wyodrębnione są trzy podregiony: – elbląski (31% powierzchni, 37% ludności województwa), olsztyński (43% zarówno powierzchni, jak i ludności) oraz ełcki (26% powierzchni i 20% ludności regionu).

W regionie znajduje się 49 miast i 3865 miejscowości wiejskich. Tylko w 2 miastach: Olsztynie i Elblągu zamieszkuje ponad 100 000 osób.

Województwo nie należy do wysoko zurbanizowanych. Udział ludności miejskiej utrzymuje się od lat na poziomie 60%, aktualnie jest to o 1,5 punktu procentowego poniżej średniej krajowej. Ludność miejska województwa skoncentrowana jest w 3 największych ośrodkach: Olsztynie, Elblągu i Ełku, gdzie mieszka łącznie ponad 40% mieszkańców miast. Na 1 miejscowość wiejską przypada średnio 147 mieszkańców, przeciętnie w kraju – 259 .

W województwie warmińsko-mazurskim tereny wiejskie zajmują 97,5 % powierzchni województwa, co oznacza najwyższy udział w kraju.

2.2. Edukacja

Niezbędnym warunkiem skuteczności działań Samorządu Województwa w zakresie wspomagania rodziny w jej prawidłowym rozwoju jest współpraca Samorządu z placówkami edukacyjno-wychowawczymi w województwie.

W roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało:

- 653 placówek wychowania przedszkolnego w tym do 229 przedszkoli /łącznie ok. 52 tys. dzieci/,
- 561 szkół podstawowych, /łącznie ok. 102 tys. uczniów/,

- 268 gimnazjów /ok. 63 tys. uczniów/,
- 384 szkół ponadgimnazjalnych /ok. 67 tys. uczniów/.

Problemem są dzieci i młodzież, które nie realizują obowiązku szkolnego. W roku szkolnym 2006/2007 było takich uczniów 272.

Ponadto utrudniony jest dostęp do nauki zawodu uczniom mniej zdolnym, którzy nie są w stanie podjąć nauki w szkołach ponadgimnazjalnych.

Przygotowanie do życia zawodowego ludzi młodych

W roku szkolnym 2006/2007 na terenie województwa funkcjonowało:

- 79 szkół zawodowych i uczyło się w nich ok. 10 tys. osób,
- 66 liceów profilowanych / ok. 7 tys. uczniów/,
- 122 techników / ok. 22 tys. uczniów/.

Część młodzieży podjęła wysiłek podnoszenia swojej wiedzy i umiejętności poprzez rozpoczęcie studiów.

W roku akademickim 2006/2007 w 16 szkołach wyższych działających w województwie studiowało ogółem ok. 60 tys. studentów, w tym 53% w systemie stacjonarnym.

Zdecydowana większość, tj. ok. 38 tys. studentów kształciło się w 2 uczelniach państwowych, natomiast ok. 20 tys. w 7 szkołach wyższych niepaństwowych.

W roku akademickim 2005/2006 szkoły wyższe ukończyło ogółem ok. 12,5 tys. absolwentów, w tym ok. 6 tys. absolwentów studiów stacjonarnych.

2.3. Ludność

Województwo warmińsko-mazurskie z liczbą ludności 1.426.883 w końcu 2006 r. zajmowało 12 miejsce w kraju. W latach 2002 -2005 liczba mieszkańców utrzymywała się na podobnym poziomie. W roku 2006 nastąpił wyraźny spadek ludności o około 2 tys. osób.

Jednocześnie systematycznie przybywało osób mieszkających na terenach wiejskich a ubywało mieszkańców miast.

Tabela 2. Ludność w województwie warmińsko-mazurskim /stan na 31.12.2006/

Rok	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
				Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2002	1.428.449	698.199	730.250	859.961	410.737	448.924	568.788	287.462	281.326
2003	1.428.885	697.947	730.938	858.955	410.039	448.916	569.930	287.908	282.022
2004	1.428.714	697.620	731.094	858.820	409.709	449.111	569.894	287.911	281.983
2005	1.428.601	697.318	731.283	857.850	409.169	448.681	570.751	288.149	282.602
2006	1.426.883	695.936	730.947	855.934	407.780	448.154	570.949	288.156	282.793

Źródło danych: Urząd Statystyczny w Olsztynie – Informacja sygnałna Stan i Ruch Naturalny Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2006 r.

Prognoza demograficzna WUS w Olsztynie zakłada dalszy spadek ludności o ok. 24 tys. w 2020 r. i o ok. 80 tys. w 2030 r. w porównaniu z rokiem 2006.

Region charakteryzuje się najniższą gęstością zaludnienia w kraju. W 2006 r. wyniosła ona 59 osób na 1 km² i od 2002 r. nie zmieniła się. Gęstość zaludnienia w województwie jest prawie dwukrotnie niższa niż średnia krajowa. W miastach na 1 km² mieszkało 1.435 osób, a na wsi zaledwie 24 osoby.

Skutki zmian procesów demograficznych znajdują swoje odbicie m. in. w strukturze wiekowej ludności. W roku 2006, w stosunku do lat poprzednich zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i tak w porównaniu do 2001 r. o 15,8%, a do 2005 r. o 3,0%.

Udział ludności w wieku produkcyjnym w 2006 r. wyniósł 64,5% tj. ok. 920 tys. osób.

Jednocześnie w okresie tym przybyło ludności w wieku poprodukcyjnym, a współczynnik starości (relacja liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności ogółem) zwiększył swoją wartość z 12,9% w 2001 r. do 13,4% w 2005 r., a w 2006 r. był już na poziomie 13,6%.

W porównaniu z rokiem 2005 liczba osób w tej grupie wiekowej wzrosła o około 2,6 tys. osób a w porównaniu z rokiem 2001 o około 9 tys. osób.

Tabl. 3. Zmiany w liczbie ludności według funkcjonalnych grup wieku w latach 2001 – 2006
/stan w dniu 12 XII 2006 r./

Wyszczególnienie	2001	2003	2005	2006
Ogółem	1.428.469	1.428.885	1.428.601	1.426.883
w wieku przedprodukcyjnym	371.087	343.742	322.093	312.401
w wieku produkcyjnym	872.523	896.466	915.235	920.645
w wieku poprodukcyjnym	184.859	188.677	191.273	193.837

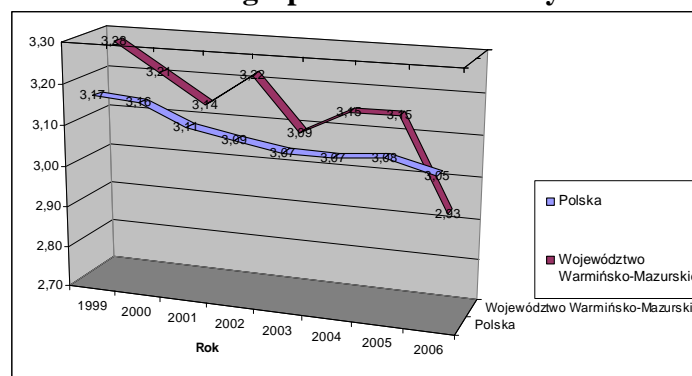
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

2.4. Gospodarstwa domowe

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Olsztynie systematycznie od 1999 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, spadała przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym.

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym na terenie województwa w 2006 r. wyniosła 2,93 osoby, a więc w porównaniu do 1999 roku, gdzie przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosiła 3,28 osoby, zaobserwowano znaczny spadek liczby osób w gospodarstwie domowym.

Wykres 1. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym.

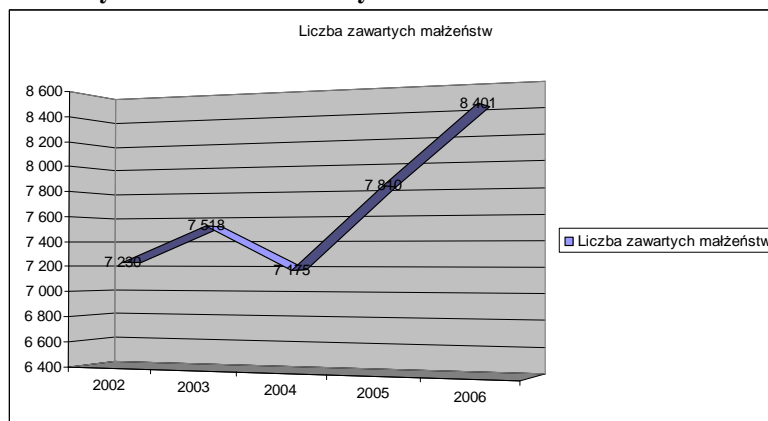
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

Z upływem lat zmieniło się oblicze rodziny. Dawniej rodziny były bardziej liczne. Obecnie zmienił się model współczesnej rodziny. Liczba członków rodziny zmniejszyła się w porównaniu do lat poprzednich. Najczęściej spotykanym obecnie modelem rodziny jest 2+1.

2.5. Małżeństwa

Rok 2006 r. był kolejnym rokiem, w którym wzrosła liczba zawartych małżeństw. Ogółem zarejestrowano 8.401 małżeństw, czyli o 591 więcej niż rok wcześniej i o 1180 więcej niż w 2002 r.

Wykres 2. Liczba zawartych małżeństw w latach 2002-2006

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

Na każdy 1.000 ludności w 2006 r. przypadło 5,9 małżeństw, podobnie jak w kraju. Współczynnik zawartych małżeństw był nieco wyższy na wsi niż w miastach i wyniósł odpowiednio 6,0 i 5,8.

Coraz częściej młodzi ludzie na pierwszym miejscu stawiają życie rodzinne, a dopiero w następnej kolejności awans zawodowy i poprawę sytuacji ekonomicznej.

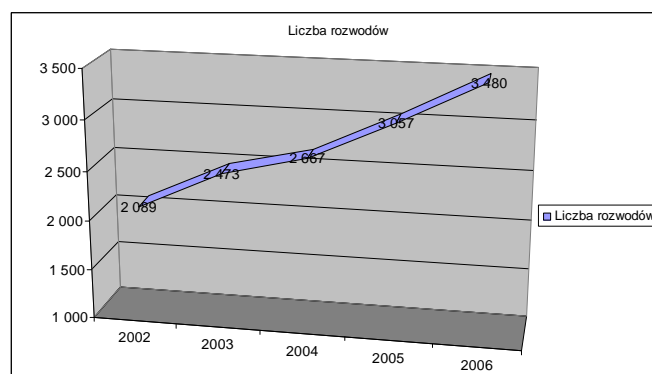
2.6. Rozwody

Na podstawie danych Urzędu Statystycznego liczba rozwodów w okresie od 2002 r. do 2006 r. stale rosła i wynosiła w liczbach bezwzględnych odpowiednio 2.089 i 3.480, co dało 66,5% wzrost.

Zdecydowana większość rozwodów, tj. 75,5% w roku 2006 dotyczyła par małżeńskich mieszkających w mieście.

W województwie w przeliczeniu na 1000 ludności, wskaźniki wynosiły dla 2002 r. - 1,4; a dla 2006 r. - 2,4. Wskaźnik w kraju w 2006 r. był nieco niższy i wyniósł 1,9.

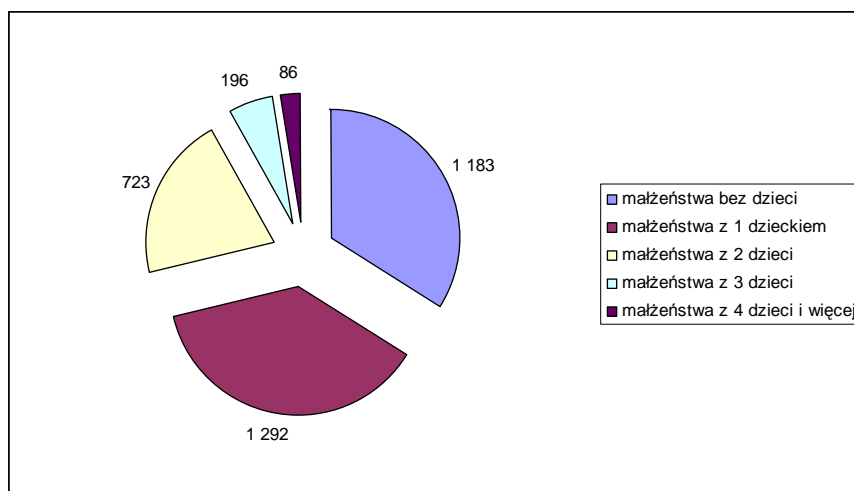
Wykres 3. Liczba rozwodów w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

Najczęściej w 2006 roku rozwodziły się pary małżeńskie posiadające 1 dziecko. Stanowiły one 37% ogółu rozwiedzionych par w województwie. Kolejne miejsce pod względem orzeczonych rozwodów osiągnęły pary małżeńskie bez dzieci, stanowiły one 33% ogółu rozwiedzionych par w województwie. Natomiast pary z 4 dzieci stanowiły zaledwie 2,5% ogółu rozwiedzionych.

Wykres 4. Rozwody według liczby małoletnich dzieci.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

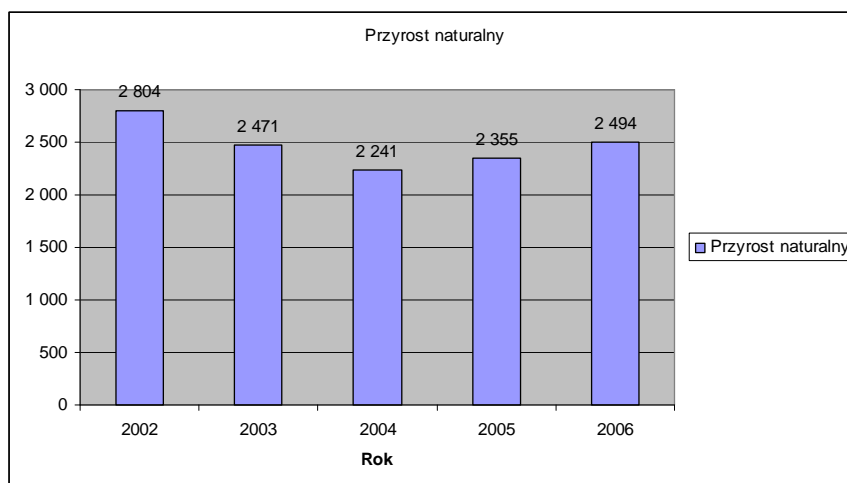
Proces ten wiąże się ze spadkiem wartości rodziny oraz ze wzrostem liczby problemów, jakie obecnie dotykają polskie rodziny.

Wzrost liczby rozwodów jest zjawiskiem społecznym wysoce niepokojącym, generującym kolejne problemy. Związane jest to z wieloma czynnikami takimi jak pogłębiający się kryzys rodziny, brak świadomości że konflikty są rzeczą naturalną, zbyt szybkie podejmowanie decyzji o rozwodzie już w drugim trzecim roku małżeństwa, w zbyt małym stopniu korzystanie z pomocy terapeutycznej.

2.7. Przyrost naturalny

Przyrost naturalny ludności, który jest wypadkową liczby urodzeń i zgonów wyniósł w 2006 r. 2.494 osoby i był o 5,9% wyższy niż w 2005 r., jednak w porównaniu do 2002 r. zmniejszył się o 11%.

Wykres 5. Przyrost naturalny w latach 2002-2006

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

W przeliczeniu na 1000 ludności w roku 2006 wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł 1,7 wobec 1,6 rok wcześniej i 1,9 w 2002 roku. Pod tym względem województwo na tle kraju wypadło korzystnie, gdyż w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość zaledwie 0,1.

Zdecydowanie większym przyrostem naturalnym charakteryzowały się obszary wiejskie, gdzie wskaźnik ten osiągnął poziom 3,0 wobec 0,9 w miastach.

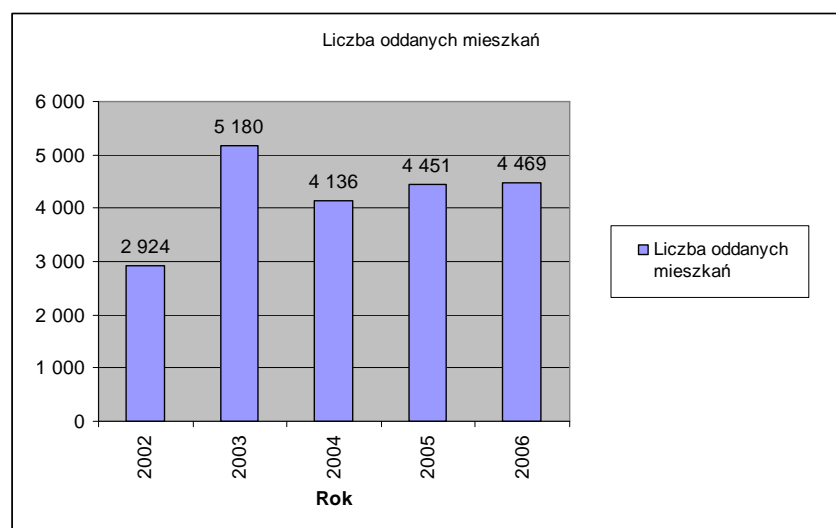
Niemniej jest to bardzo niepokojąca sytuacja, powodująca obecnie brak zastępowalności pokoleń oraz starzenie się społeczeństwa.

2.8. Mieszkania

W województwie utrzymuje się wysoki deficyt mieszkaniowy wynoszący w 2005 roku około 47 tys. mieszkań liczony jako różnica między liczbą gospodarstw domowych a liczbą mieszkań.

Pod względem wielkości wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na 1000 ludności, województwo w 2005 r. zajmowało 12 lokatę w kraju, przy wskaźniku 320,5 /wobec średniego krajowego wynoszącego 334,8/.

Wykres 6. Ogólna liczba mieszkań oddanych do użytku w województwie na przestrzeni lat 2002-2006 .

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

Ludność mniej zamożna nie ma większej szansy na uzyskanie własnego mieszkania. Za zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych tej grupy ludności są odpowiedzialne samorzady gminne. Większość tych samorządów w naszym regionie jest zbyt biedna, nie stać ich na rozwój budownictwa czynszowego i socjalnego stosownie do istniejących potrzeb. W 2005 roku udział oddanych do użytku mieszkań społecznych i komunalnych w naszym województwie wyniósł jedynie 11% w stosunku do ogółu oddanych mieszkań.

W województwie warmińsko-mazurskim, podobnie jak w wielu rejonach kraju, dużym problemem jest zbyt mała liczba mieszkań oddawanych do użytku oraz ich bardzo wysoka cena. Ponadto wiele rodzin jest zadłużonych z tytułu zalegania z opłatami za najem, co w konsekwencji powoduje zagrożenie orzeczeniem eksmisji.

Według danych uzyskanych z urzędów gmin wynika, że w 2006 r. ok. 650 rodzin posiadało sądowy nakaz eksmisji. Nakaz ten dotknął również ponad 1.100 osób samotnych. Natomiast około 1382 rodzin i około 1800 osób samotnych zagrożonych było eksmisją z tytułu zalegania z opłatami. Podobnie wyglądała sytuacja w roku 2005.

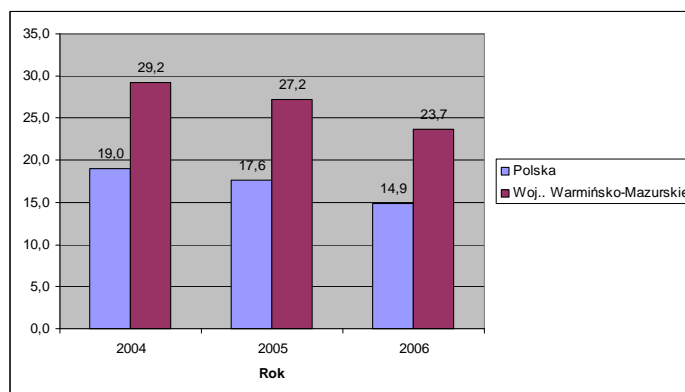
Dane dotyczące lat 2005-2006 są w dużej mierze szacunkowe, gdyż w wielu przypadkach nie zawierają informacji dotyczących mieszkań spółdzielczych i innych niż komunalne. W tej sytuacji o wiele więcej niż podano, osób i rodzin zagrożonych było eksmisją z tytułu zalegania z opłatami.

Na podstawie danych uzyskanych z samorządów gminnych wynika, że 41 gmin planuje poprawę warunków mieszkaniowych w oparciu o możliwości jakie daje „Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych”.

2.9. Bezrobocie w województwie

Województwo warmińsko-mazurskie cechuje się nadal najwyższym w Polsce wskaźnikiem stopy bezrobocia. Należy jednakże zwrócić uwagę na pozytywną tendencję wyrażoną stopniowym zmniejszaniem się poziomu bezrobocia.

Wykres 7. Stopa bezrobocia w województwie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

Według danych WUS w Olsztynie na dzień 31.12.2006 r. liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 920 tys. Zarejestrowanych było 127,6 tys. osób jako bezrobotne, w tym 72.582 kobiety. Wskaźnik stopy bezrobocia wyniósł 23,7 %, w porównaniu z 27,2 w roku 2005 i 29,2 w roku 2004.

Według stanu na 2006 rok zasiłki z tytułu bezrobocia pobierały 22.732 osoby, tj. 17, 8% ogółu zarejestrowanych w urzędach pracy. Przeciętny okres pobierania zasiłku w regionie warmińsko-mazurskim wynosił 12 miesięcy.

Na koniec 2006 r. najliczniejszą grupę osób bez pracy - prawie 50% bezrobotnych, stanowiły osoby z przedziałów wiekowych do 34 lat. Potwierdza to utrzymujące się problemy na rynku pracy ludzi młodych.

Wykształcenie ma decydujący wpływ na poziom bezrobocia. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych przeważają osoby o niskim poziomie wykształcenia.

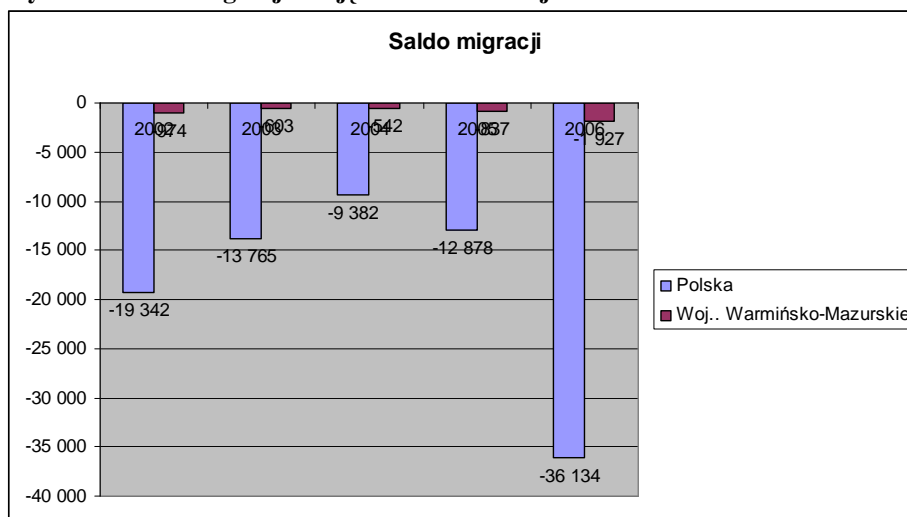
W 2006 r. w województwie, podobnie jak w kraju, największą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (37,7%) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (29,8%) czyli łącznie około 70% wszystkich bezrobotnych. Najniższe bezrobocie było wśród osób z wykształceniem wyższym (4,2% w województwie i 6% w kraju) i średnim ogólnokształcącym (8,1% w województwie i 8,4% w kraju).

2.10. Migracje ludności

Migracje ludności to ważny czynnik rozstrzygający o tempie przyrostu lub spadku, a także o rozmieszczeniu ludności.

W 2006 r. saldo migracji stałej pogłębiło swą wartość z -3.098 osób w 2005 r. do -5.055. Analiza sytuacji w układzie miasto – wieś wykazała podobne tendencje, jednak z różnym nasileniem. W miastach zwiększyło się z -2.069 w 2005 r. do -3.111 w 2006 r., tj. o 50,3%, a na wsi odpowiednio z -1.029 do -1.944, tj. o 88,9%.

Wykres 8. Saldo migracji w ujęciu Polska – Województwo Warmińsko-Mazurskie.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Regionalnych

Ogółem w 2006 r. zarejestrowano 19.201 zameldowań na pobyt stały i 24.256 wymeldowań. W stosunku do 2005 r. napływ ludności wzrósł o 10,7%, jednak odpływ wykazał się znacznie większym przyrostem i wyniósł 18,6%.

Saldo migracji zagranicznej w ciągu ostatniego roku wzrosło ponad dwukrotnie i tak w 2006 r. wyniosło -1927 osób wobec -837 w 2005 r.

Otwarcie rynków pracy przez niektóre państwa członkowskie Unii Europejskiej (szczególnie Wielką Brytanię, Szwecję) spowodowało, że wielu mieszkańców naszego województwa podjęło decyzję o migracji w poszukiwaniu pracy.

Migrują zazwyczaj ludzie młodzi z wyższym wykształceniem jak również wykwalifikowani robotnicy poszukiwani na rynkach pracy przez unijnych pracodawców. Coraz częściej mamy również do czynienia z emigracją, tj. wyjazdem całych rodzin w celu osiedlenia się w innym państwie. Tak zdecydowany i stale zwiększający się trend może spowodować, że w niedługim czasie obszar województwa warmińsko-mazurskiego opuszczą ludzie najbardziej aktywni i przedsiębiorczy a z pomocy społecznej korzystać będą osoby wymagające nie tylko chwilowego wsparcia finansowego, ale przede wszystkim wieloletniej, konsekwentnej i trudnej pracy socjalnej

2.11. Zjawiska patologiczne destabilizujące życie rodzin

Według badań ankietowych zrealizowanych w 2005 r. przez Pracownię Badań Społecznych w Sopocie, na alkoholizm jako bardzo ważny problem społeczny wskazało 55% mieszkańców Warmii i Mazur.

Średnio każdy mieszkaniec województwa warmińsko-mazurskiego wypija 3,66 litra stuprocentowego alkoholu (statystyczny Polak: 4,31 l), W województwie mężczyźni piją ponad trzy razy więcej alkoholu niż kobiety. W Polsce różnica ta jest również trzykrotna.

W województwie warmińsko-mazurskim odsetek osób w grupie ryzyka, tzn. mężczyzn konsumujących powyżej 10 l czystego alkoholu rocznie oraz kobiet pijących ponad 7,5 l wynosi 11% i jest nieco mniejszy w porównaniu z odpowiednimi danymi w kraju, gdzie wynosi 16%. Na terenie województwa, wśród kobiet 7% należy do grupy ryzyka, a wśród mężczyzn – 19%.

Przed 18 rokiem życia, pierwszy raz wypilo alkohol 42% mieszkańców województwa. Jedynie co piąty uznaje inicjację w okresie niepełnoletności za dopuszczalną.

Co trzeci z badanych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego przyznał, że w jego rodzinie zdarzały się przykre sytuacje mające związek z piciem alkoholu, z czego 44% zadeklarowało, że takie zdarzenie miało miejsce w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Alkoholizm w rodzinie jest jedną z najważniejszych przyczyn jej dezorganizacji nieprawidłowego wypełniania przypisanych jej funkcji, szczególnie emocjonalno-ekspresyjnej, socjalizacyjnej i ekonomicznej. Rodziny alkoholików stanowią zdecydowanie niekorzystne środowisko wychowawcze dla dzieci. Członkowie tych rodzin, a szczególnie dzieci, nie mają zaspokojonej potrzeby bezpieczeństwa i innych potrzeb emocjonalnych. U dzieci z takich rodzin często występują objawy nerwicowe, agresywność, opóźnienia i trudności szkolne. Dzieci te sprawiają także często kłopoty wychowawcze. Duży procent przestępców pochodzi właśnie z rodzin alkoholików. Nadużywanie alkoholu przez członków rodziny może łatwo stać się wzorem dla dziecka i przenieść się w tradycję rodzinną.

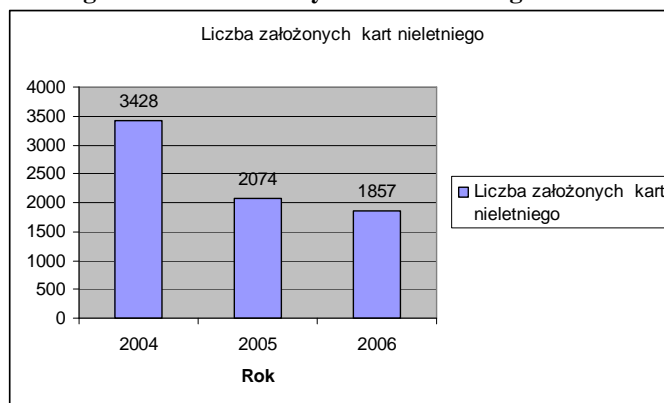
Obok tak jasnej przyczyny jaką jest alkoholizm, występuje również wiele innych zjawisk patologizujących życie rodzinne. Należą do nich: narkomania, przemoc fizyczna i psychiczna, patologie w zakresie życia seksualnego, zaburzenia osobowości oraz często zupełne nieprzygotowanie do podjęcia obowiązków życia małżeńskiego i rodzinnego.

2.12. Zagrożenia bezpieczeństwa ze strony nieletnich

W zakresie ograniczenia i zapobiegania przestępczości i demoralizacji nieletnich policjanci podejmowali szereg działań mających na celu ujawnienie źródeł niedostosowania społecznego nieletnich oraz stosowali szeroko pojętą profilaktykę.

Policjanci garnizonu warmińsko-mazurskiego, w zakresie rozpoznania środowisk nieletnich i działań profilaktycznych na rzecz nieletnich uzyskali następujące wyniki: w 2006 roku założono ogółem 1.857 kart nieletniego. Jest to o 217 kart mniej w porównaniu z 2005 rokiem / rok 2004 – 3.428 kart/.

Wykres 9. Ogólna liczba założonych kart nieletniego w latach 2004-2006

Źródło danych: Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

W przypadku, gdy nieletni dokonywali czynów sprzecznych z obowiązującym prawem, policjanci zobowiązani byli do składania wniosków, zawiadomień oraz interwencji m. in. do: sądów rodzinnych, szkół i innych placówek oświaty i wychowania oraz służby zdrowia i opieki społecznej.

Ogółem w 2006 roku w sprawach dotyczących nieletnich, policjanci złożyli 5.382 wnioski, zawiadomienia oraz kierowali interwencje do instytucji i organizacji. Z tego: w 2006 roku skierowano do sądów rodzinnych 2.904 sprawy, szkół i innych placówek oświaty i wychowania 796 sprawy, służby zdrowia i opieki społecznej 982 sprawy.

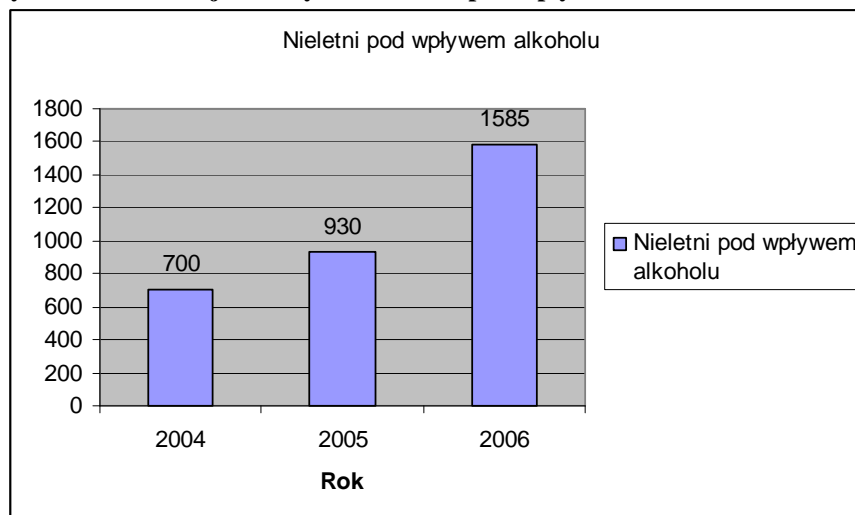
Tabela 7. Wnioski, zawiadomienia, interwencje skierowane do instytucji i organizacji

Rok		2004	2005	2006
Ogółem:		3333	4224	5382
z tego do:	sądów rodzinnych	1945	2139	2904
	szkół i innych placówek oświaty i wychowania	514	721	796
	służby zdrowia i opieki społecznej	222	499	982

Źródło danych: komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

Z danych KWP wynika że liczba nieletnich pod wpływem alkoholu z roku na rok wzrasta. W 2004 r. ujawniono 700 nieletnich, w 2005 r. - 930 nieletnich a w 2006 roku ok. 1.600 nieletnich.

Wykres 9. Liczba ujawnionych nieletnich pod wpływem alkoholu.

Źródło danych: komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

Policjanci w trakcie swojej pracy ujawnili, że na przestrzeni lat 2004-2006 nieletni najczęściej uciekali z placówek opiekuńczo wychowawczych. W 2006 r. bardzo znacznie wzrosła liczba ucieczek z placówek.

Tabela 8. Informacja dotycząca ucieczek osób nieletnich

Rok		2004	2005	2006
Ogółem:		594	640	1540
uciekiniery z:	domów rodzinnych	302	254	394
	placówek opiekuńczo - wychowawczych	292	386	1146

Źródło danych: komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

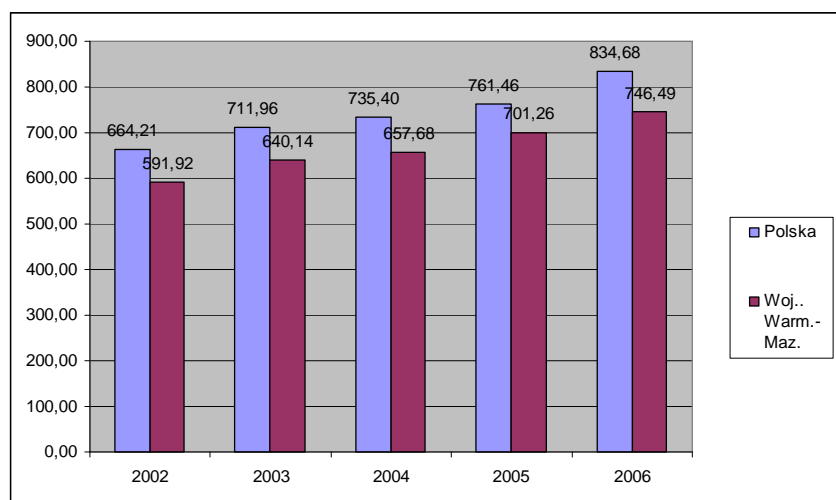
Według danych uzyskanych z Komendy Wojewódzkiej Policji wynika, że liczba rodzin patologicznych rokrocznie wzrasta. W 2004 roku było to ok. 1.800 rodzin, w 2005 r. zarejestrowano ok. 2.300 rodzin patologicznych, natomiast w 2006 roku takich rodzin było już ok. 2.700.

2.13. Sfera pomocy społecznej

Województwo warmińsko-mazurskie należy do biedniejszych regionów kraju.

Przeciętny dochód na osobę w gospodarstwie domowym w województwie kształtował się na poziomie o 11% niższym niż w kraju. W roku 2006 wyniósł 746,49 zł w województwie. W porównaniu z rokiem 2002 był wyższy o 154,57 zł.

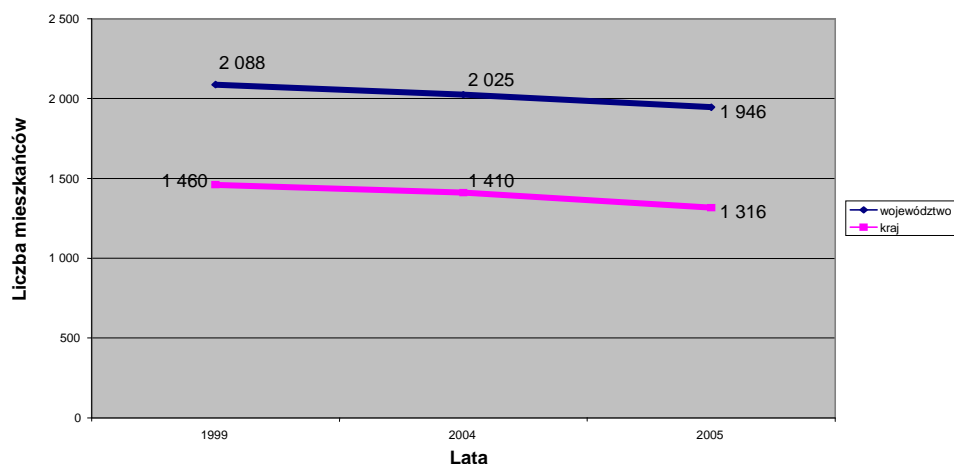
Wykres 10. Przeciętny dochód na osobę w gospodarstwie domowym w latach 2002-2006

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank danych Regionalnych

Analiza wartości wskaźnika wskazuje, że od 1999 roku zarówno w kraju jak i w województwie warmińsko – mazurskim systematycznie spada liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Należy jednakże podkreślić, że wartość wskaźnika była zawsze większa w województwie niż w kraju.

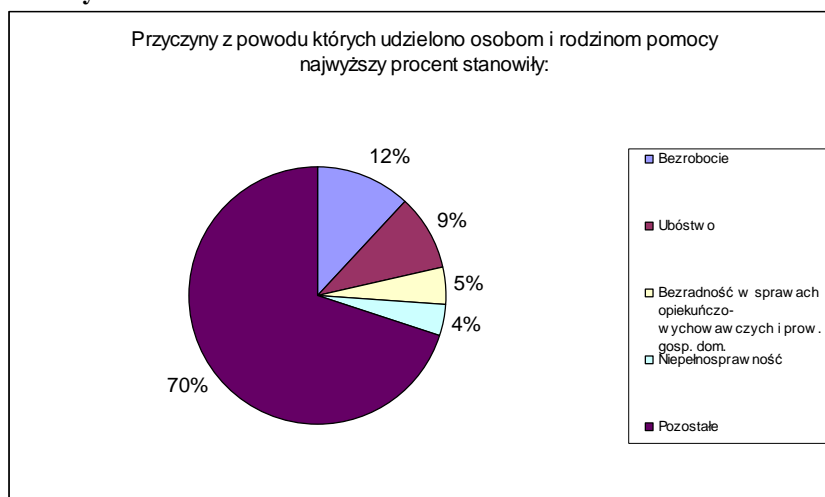
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10.000 mieszkańców.

Źródło danych: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdania MPiPS-03

Uwzględniając przyczyny, z powodu których udzielono osobom i rodzinom pomocy, najwyższy procent stanowiły: bezrobocie – 11,99 % ludności województwa (ok. 170 tys. osób), ubóstwo - 9,24 % ludności województwa (ok. 130 tys. osób), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - 4,87 % ludności województwa, niepełnosprawność – 3,79 % ludności województwa (ok. 54 tys. osób).

Wykres 12.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank danych Regionalnych

Liczba rodzin w województwie warmińsko - mazurskim objętych w 2006 r. wsparciem pomocy społecznej wynosiła 84.626. W rodzinach tych były 269.903 osoby, tj. 18,92 % mieszkańców województwa.

Pomocą z powodu bezrobocia objęto 50.462 rodzin w 2006 r., w tym 171.120 osób (w 2002 roku 54.700 rodzin, w tym 196.744 osoby), co stanowiło 63 % wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w 2006 roku w województwie (w roku 2002 – 59,61 %).

Brak zatrudnienia nie pozwala wielu rodzinom i osobom na zaspakajanie potrzeb niezbędnych do ich samodzielnej egzystencji. Jest również przyczyną powstania dysfunkcji w rodzinach, degradacji społecznej środowisk rodzinnych, a nawet patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy, problemy te nasilają się i rodzą takie zjawiska, jak: ubóstwo, frustracja, marginalizacja, wycofanie się z życia społecznego.

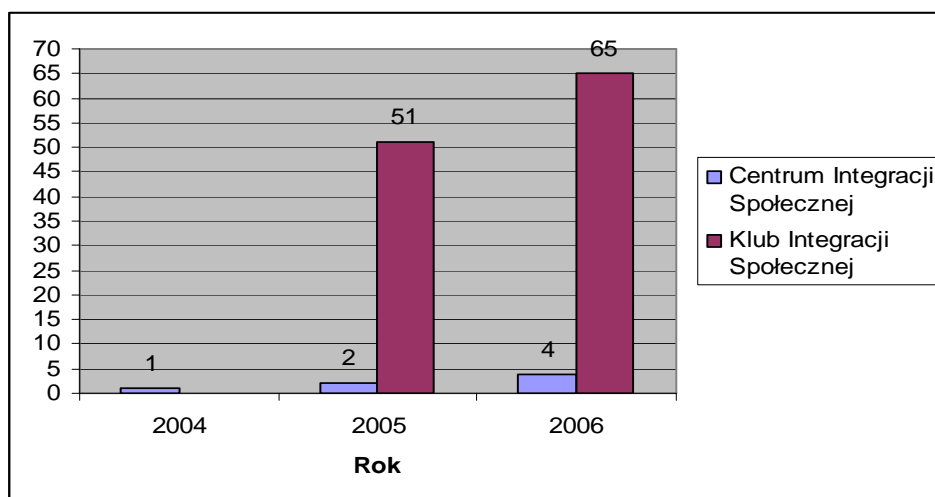
Dotyczy to głównie osób o niskich kwalifikacjach zawodowych, biernych zawodowo

Szansą na poprawę sytuacji długotrwałych świadczeniobiorców pomocy społecznej oraz osób z kręgu wykluczenia społecznego było uchwalenie w roku 2003 ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.)

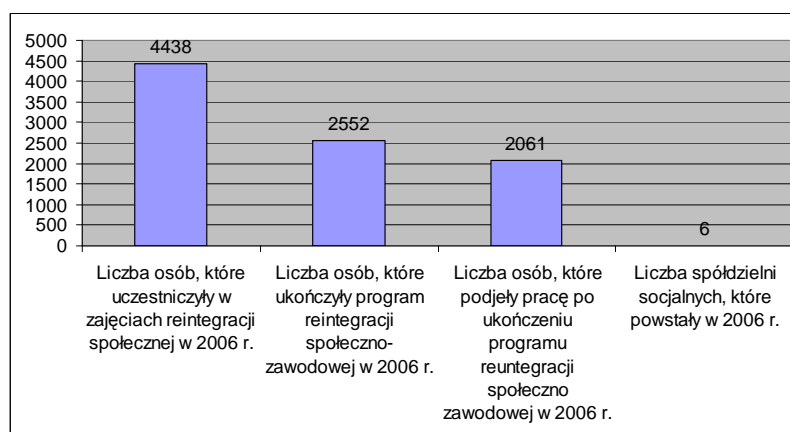
Powstające na jej mocy Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy.

Obecnie w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują 4 CIS-y (w Olsztynie, Ostródzie, Braniewie i Pakoszach) oraz 65 KIS-ów (dane z zasobów ROPS na 31.12.2006 r.). Kluby Integracji Społecznej organizujące działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym, ze względu na ich szeroką formułę działania, są często uruchamianą formą wsparcia osób będących w trudnej sytuacji życiowej.

Wykres 13. Centra i Kluby Integracji Społecznej w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS

Zastępcze formy opieki

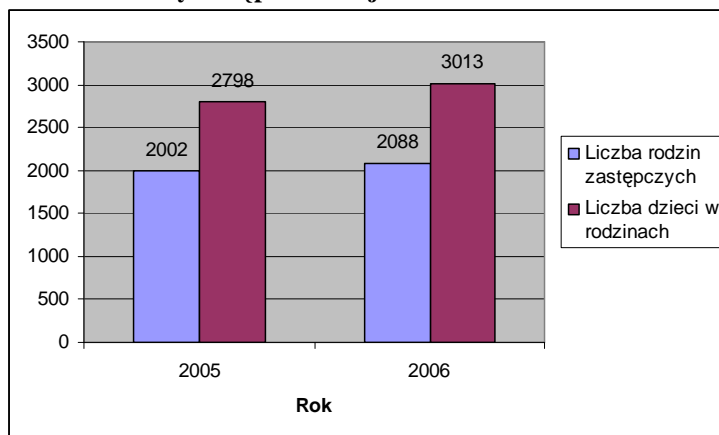
Zastępcze, rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, gdy dziecko pozbawione jest możliwości rozwijania się w swojej naturalnej rodzinie. W takich miejscach jak na przykład rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze, warunki wychowania i zapewnienia dziecku właściwego kontaktu emocjonalnego są bez porównania lepsze niż w domach dziecka.

Organizowanie i zapewnienie opieki dzieciom pozbawionym właściwej opieki rodzicielskiej jest obowiązkiem ustawowym samorządów powiatowych.

Samorząd Województwa wspiera działania powiatów, szczególnie w zakresie rozwoju zastępczych, rodzinnych form opieki poprzez promowanie tych działań podczas organizowanych konferencji, spotkań z przedstawicielami jednostek pomocy społecznej a także podczas kolejnych edycji Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny.

W 2006 r. funkcjonowało 2.088 rodzin zastępczych to jest o 86 więcej niż w 2005 r. W roku 2006 łącznie w rodzinach zastępczych przebywało 3.013 dzieci, to jest o 215 więcej niż w roku 2005.

Wykres 14. Rodziny zastępcze w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS

Według informacji uzyskanych z PCPR-ów, na terenie województwie warmińsko-mazurskiego funkcjonuje 19 rodzinnych domów dziecka oraz 7 ośrodków adopcyjno-opiekuńczych przygotowujących rodziny do podjęcia funkcji rodzin adopcyjnych.

Tabela 9. Działania ośrodków adopcyjno-opiekuńczych

Lp.	Rodzaj danych	Rok	
		2005	2006
1.	Liczba małżeństw przeszkolonych do przysposobienia (adopcji) dziecka	58	57
2.	Liczba małżeństw, które adoptowały dziecko (dzieci).	59	54
3.	Liczba dzieci adoptowanych	74	72
4.	Liczba dzieci oczekujących na adopcję	32	30
5.	Liczba udzielonych porad	977	1560

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS

2.15 Działania profilaktyczne wspierające rodzinę

Programy

Samorząd Województwa wspiera przedsięwzięcia na rzecz opracowywania i realizacji programów pracy z rodziną, w celu poprawy funkcjonowania rodzin.

Urząd Marszałkowski w 2006 r. podjął się roli koordynatora prac mających na celu zorganizowanie na terenie województwa systemowych działań wspierających rodziców i wychowawców, realizowanych w ramach ogólnopolskiego programu profilaktyczno-wychowawczego „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Program ten został opracowany przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie oraz posiada rekomendację Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Szkolenia dla realizatorów prowadzone były przez dwóch liderów Programu, przy współpracy z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie.

Według danych uzyskanych z lokalnych samorządów oraz koordynatorów wdrażania w/w programu, był on realizowany na terenie 25 gmin. W roku 2005 – w 20 gminach.

Ponadto w województwie realizowany jest coraz szerszy wachlarz programów profilaktycznych. Wychowawcy, pedagodzy coraz chętniej decydują się na wprowadzanie w placówkach nowatorskich, profesjonalnych projektów. W większym też stopniu potrafią przekonać decydentów lokalnych o konieczności finansowania działań profilaktycznych, podejmowanych wobec młodzieży.

Tabela 1. Uczestnictwo dzieci, rodziców i wychowawców w realizowanych w latach 2004 -2006 w programach profilaktycznych przedstawiał się następująco:

Rok	Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne		
	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli i wychowawców	Liczba rodziców
2004	93 498	3 811	16 350
2005	97 398	4 380	12 032
2006	95 130	4 467	8 860

Źródło: Dane uzyskane z rocznego sprawozdania z działalności w 2006 roku samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Od roku 2002 Samorząd Województwa systematycznie przekazuje dotacje na realizację zadań w powiatach i gminach mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym m. in. z nadużywania alkoholu, nie zapewniania dzieciom właściwej opieki wychowawczej

W roku 2006 Samorząd Województwa przekazał dotacje celowe powiatom, w ramach realizacji zadań „Wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych” z przeznaczeniem na kontynuację zadania pod nazwą: „Praca pedagoga ulicy – wychowawcy podwórkowego”, w kwocie ok. 58 tys. zł, a w 2005 r. kwotę ok. 44 tys. zł.

Praca „pedagoga ulicy” miała na celu m.in. dostarczanie pozytywnych wzorców, korygowanie niewłaściwych zachowań, łagodzenie konfliktów i odreagowywanie emocjonalne, wyzwalanie aspiracji, pomoc w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych. Poza pomocą dzieciom i młodzieży pedagog ulicy spotykał się również z rodzicami dzieci w ich domach rodzinnych, z pedagogami szkolnymi, kuratorami sądowymi, policją i przedstawicielami innych służb.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego udzielał dotacji na tworzenie oraz działalność gminnych świetlic socjoterapeutycznych. Stanowiło to dużą pomoc zwłaszcza gminom wiejskim, gdzie dochody z tytułu wydawania zezwoleń na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych nie są duże. W 2006 r. Samorząd Województwa przekazał kwotę ok. 58 tys. zł, a w 2005 r. - 312 tys. zł.

Tabela 4. Liczba dzieci objętych opieką świetlic w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2004 – 2006.

Rok	Świetlice socjoterapeutyczne		Świetlice opiekuńczo-wychowawcze	
	Liczba świetlic	Liczba dzieci	Liczba świetlic	Liczba dzieci
2004	74	2 232	215	8 699
2005	79	2 518	239	9 029
2006	86	2 686	245	8 955

Źródło: Dane uzyskane z rocznego sprawozdania z działalności w 2006 roku samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Do realizacji działań profilaktycznych na terenie szkół włączała się również Komenda Wojewódzka Policji (KWP) oraz Komendy Rejonowe.

We wszystkich powiatach przeprowadzono działania zainicjowane przez Wydział Prewencji KWP w Olsztynie. Między innymi w ramach wojewódzkiego Programu „Bezpieczna Warmia i Mazury” realizowane były 2 projekty: „Redukcja strachu przed stanem się ofiarą przemocy rówieśniczej i wykorzystania seksualnego na terenie szkół i placówek oświaty” i program edukacyjny „Bezpiecznie z Sierżantem Bobrem”.

Ponadto na terenie szkół realizowane były przez policyjnych specjalistów różnorodne programy profilaktyczne takie jak: „Życie jest jedno – to nie gra”, „Mówię NIE”, „Bezpieczne dziecko”, „Nielat”, „Wczesna interwencja szansą na ratunek”, „Małolat”, „Stop wulgaryzmom i agresji”.

Istotną rolę odgrywali również dzielnicowi, którzy uczestniczyli w spotkaniach z dziećmi, młodzieżą, rodzicami i pedagogami.

Poradnictwo specjalistyczne

W celu umożliwienia rodzinie korzystania z pomocy poradnictwa specjalistycznego, na terenie województwa funkcjonuje odpowiednia infrastruktura, dysponująca specjalistyczną kadrą.

Na podstawie danych uzyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie w 2005 r.:

- na terenie 18 powiatów funkcjonowało 31 poradni specjalistycznych,
- na terenie 46 gmin funkcjonowało 59 poradni.

Ważnym, systemowym rozwiązaniem służącym rodzinom są gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wdrażane dzięki środkom uzyskiwanym z pobierania opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż detaliczną alkoholu. Dzięki temu rozbudowana została sieć poradnictwa, terapii i wsparcia dla osób dotkniętych uzależnieniami /głównie od alkoholu/ oraz ich rodzin.

W 2006 roku w drodze otwartego konkursu ofert Samorząd Województwa przyjął wnioski starostw powiatowych o dofinansowanie powiatowych punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej. W związku z tym 11 powiatów otrzymały dotacje w łącznej kwocie 116,125 tys. zł.

Dla porównania, w 2005 r. Samorząd Województwa przeznaczył środki finansowe w łącznej kwocie 126 tys. zł na dofinansowanie powiatowych punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej, na podstawie umów z 13 samorządami powiatowymi.

Ponadto w powiatach poradnictwo rodzinne realizowane było w różnych formach i miejscach, np. przez: poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, katolickie poradnie rodzinne działające przy parafiach.

Nie jest to sytuacja zadawalająca, gdyż wiele rodzin pozbawionych jest możliwości skorzystania z terapii, systematycznego wsparcia psychologicznego w trudnych sytuacjach życiowych. Przeciwdziałanie pogłębianiu się kryzysów i narastaniu problemów w rodzinach wymaga utworzenia profesjonalnego, sprawnie funkcjonującego we wszystkich powiatach, systemu poradnictwa specjalistycznego, wsparcia rodzin oraz terapii rodzinnej.

Baza danych o instytucjach i placówkach świadczących pomoc rodzinie na terenie województwa znajduje się na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego www.warmia.mazury.pl w zakładce „Zdrowie i polityka społeczna”.

III. Cel strategiczny i priorytety Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011

Dogłębna analiza danych w części opisowej projektu wskazuje na celowość podjęcia działań wspomagających i naprawczych w zakresie funkcjonowania rodzin województwa warmińsko-mazurskiego.

CEL STRATEGICZNY PROGRAMU

POPRAWA FUNKCJONOWANIA RODZIN WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

PRIORYTET I

Wspieranie i promowanie prawidłowego funkcjonowania rodzin.

CEL OGÓLNY

Stworzenie systemu wspierania i promowania prawidłowego funkcjonowania rodzin.

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU I

Cel szczegółowy I.1.

Powstanie lobbingu działań prorodzinnych.

Działania

Działanie I.1.1. Inicjowanie działań na rzecz tworzenia Komisji ds. Rodziny w samorządach powiatowych i gminnych.

Działanie I.1.2 Upowszechnianie potrzeby i rozszerzanie zakresu monitorowania lokalnych problemów społecznych.

Działanie I.1.3. Inicjowanie opracowywania lokalnych programów polityki prorodzinnej jako odrębnych zadań samorządów i ich monitorowanie.

Działanie I.1.4. Promocja skutecznych metod i form wspierania rodzin m. in. poprzez:

- promocję rodziny, jej pozytywnego wizerunku w mediach,
- organizowanie konferencji, seminariów, szkoleń,
- wspieranie powstawania interdyscyplinarnych zespołów specjalistów,
- wspieranie rozwoju wolontariatu, w tym wolontariatu młodzieżowego.

Działanie I.1.5. Promowanie „środowisk przyjaznych rodzinie”.

Działanie I.1.6. Współpraca Samorządu Województwa z samorządami lokalnymi przy organizacji kolejnych edycji Dni Rodziny, w tym przy przygotowywaniu i wydawaniu biuletynów Rady ds. Rodzin.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba komisji ds. rodziny w powiatach,
- liczba komisji ds. rodziny w gminach,
- liczba lokalnych programów polityki prorodzinnej,
- liczba lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba konferencji, szkoleń, spotkań promujących skuteczne metody i formy wspierania rodzin,
- liczba powiatów i gmin wspierających rozwój wolontariatu, w tym młodzieżowego, /centra i kluby wolontariatu, Samorządowy Konkurs Nastolatków "Ośmiu Wspaniałych"
- liczba lokalnych samorządów włączających się w kolejne edycje Dni Rodziny,
- liczba podmiotów współpracujących z Samorządem Województwa przy przygotowaniu i wydawaniu biuletynów Rady ds. Rodzin.

Cel szczegółowy I.2.

Uaktywnienie społeczeństwa obywatelskiego do działań na rzecz rodzin.

Uzasadnienie

Podstawą właściwej realizacji zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej jest szeroka współpraca Samorządu Województwa z instytucjami i podmiotami działającymi na terenie województwa, a także bezpośrednia współpraca podmiotów lokalnych.

Problemy, jakie niosą obecne przemiany, są trudne do rozwiązania w ramach jednej tylko placówki czy instytucji np. tylko przez pomoc społeczną, szkołę, poradnię, urząd pracy, policję, sąd, parafie, organizacje pozarządowe, wolontariat, grupy samopomocowe itd.

Tworzenie możliwości systemowej współpracy tych jednostek, umożliwi pełniejszy przepływ informacji i opracowywanie wspólnych programów działania.

Działania

Działanie I.2.1. Promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych wokół problemów rodzin m. in. poprzez:

- koordynowanie Warmińsko-
- Mazurskich Dni Rodziny w województwie oraz działań na rzecz szerszego angażowania się lokalnych samorządów,
- organizowanie seminariów, szkoleń, warsztatów dotyczących m. in. partnerstwa lokalnego,
- inicjowanie festynów, spartakiad, imprez kulturalnych, o charakterze integracyjnym.

Działanie I.2.2 Promowanie dobrych praktyk na rzecz wspierania i rozwoju rodziny.

Działanie I.2.3 Spotkania szkoleniowo informacyjne dla przedstawicieli lokalnych instytucji w celu tworzenia wspólnych inicjatyw środowiskowych wspierających rodzinę.

Działanie I.2.4. Inicjowanie wprowadzania do corocznych budżetów samorządów lokalnych zapisów dotyczących wydatków na wspieranie podmiotów działających na rzecz rodzin.

Działanie 1.2.5 Inicjowanie potrzeby opracowywania przez samorzady lokalne systemu form wsparcia dla rodzin i ich upowszechnianie.

Działanie I.2.6 Organizowanie, za pośrednictwem podmiotów współpracujących z Samorządem Województwa, konkursów na szczeblu wojewódzkim promujących najciekawsze inicjatywy lokalne dotyczące szeroko pojętych spraw związanych z rodziną.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba lokalnych podmiotów włączających się w kolejne edycje Dni Rodziny,
- liczba festynów, spartakiad, imprez kulturalnych,
- liczba inicjatyw lokalnych na rzecz wspierania rodzin

Cel szczegółowy I.3.

Wspieranie działań na rzecz poprawy sytuacji społecznej, ekonomicznej i prawnej rodzin.

Uzasadnienie

Rodzina jest podstawowym ogniwem życia społecznego, dlatego środki i rozwiązania umożliwiające jej funkcjonowanie oraz prawidłowy rozwój, powinny być traktowane jako priorytetowe. Także działania mające na celu przygotowanie do założenia rodziny są niezmiernie istotne.

Ponadto, lokalne programy gospodarcze winny zakładać utrzymanie, w miarę możliwości, istniejących oraz powstawanie nowych miejsc pracy. Pod tym kątem należałoby weryfikować umowy podpisywane z inwestorami, pragnącymi wejść na lokalny rynek. Podstawowym bowiem źródłem dochodów rodziny powinna być praca jej członków. Natomiast, jedynie w sytuacjach wyjątkowych, rodzinę należy wspierać środkami publicznymi.

W celu zapewnienia rozwoju aktywności mieszkańców gmin, niezbędne jest m. in. wspieranie kształcenia młodzieży poprzez wspomaganie systemem stypendiów i innymi instrumentami pomocowymi.,

Działania

- Działanie I.3.1. Promowanie przedsięwzięć na rzecz opracowywania i realizacji programów wspierających rodziny, w tym dotyczących:
- ukazywania związku małżeńskiego jako podstawowego, zapewniającego poczucie bezpieczeństwa małżonków oraz ich dzieci (w odróżnieniu od konkubinatów i innych bardziej luźnych form wspólnego zamieszkiwania i życia),
 - umiejętności wychowawczych /m. in. "Szkoly dla Rodziców i Wychowawców"/,
 - tworzenia bardziej przyjaznego klimatu społecznego dla aktywności ojca w rodzinie, wspierania ojców w wypełnianiu ich funkcji.
- Działanie I.3.2. Badanie zakresu działań edukacyjnych i wychowawczych mających na celu przygotowanie do życia w rodzinie /m.in. przedmiot "Wychowanie do życia w rodzinie"/.
- Działanie I.3.3. Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci, młodzieży oraz wprowadzania nowych form i metod np. kształcenia na odległość.
- Działanie I.3.4. Inicjowanie kształtowania prawa oraz jego wprowadzania na szczeblu lokalnym i krajowym, w zakresie wzmacniania i rozwoju rodzin.
- Działanie I.3.5. Podejmowanie inicjatyw na rzecz aktywizacji zawodowej osób i rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz wspieranie otoczenia społecznego osób bezrobotnych (członków rodzin i in. osób zależnych).
- Działanie I.3.6. Promowanie działań na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych rodzin oraz zapobiegania eksmisjom.
- Działanie I.3.7 Promowanie różnych form zatrudniania kobiet (przyjaznych rodzinie).

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba podmiotów realizujących działania edukacyjne i wychowawcze mające na celu przygotowanie do życia w rodzinie,
- liczba samorządów współpracujących z Samorządem Województwa przy realizacji programów profilaktycznych wspierających właściwe wypełnianie funkcji wychowawczych w rodzinach,
- liczba grup warsztatowych "Szkół dla Rodziców i Wychowawców" i in. programów profilaktycznych wspierających właściwe wypełnianie funkcji wychowawczych w rodzinach.
- liczba programów lokalnych dotyczących aktywizacji zawodowej osób i rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalno-bytowej,
- liczba lokalnych programów mieszkaniowych.

PRIORYTET II:

Wspieranie podmiotów pomagających rodzinom w sytuacjach problemowych, kryzysowych.

UZASADNIENIE WYBORU PRIORYTETU

Cele operacyjne tego obszaru przewidują działania służące przywróceniu możliwości prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz pomoc w sytuacjach kryzysowych.

CEL OGÓLNY

Stworzenie w województwie systemu wspierania rodzin w sytuacjach problemowych, kryzysowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU II

Cel szczegółowy II. 1.

Rozwój infrastruktury i usług w zakresie opieki oraz poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego.

Uzasadnienie

W celu umożliwienia rodzinie korzystania z pomocy, niezbędne jest stworzenie odpowiedniej infrastruktury oraz dysponowanie specjalistyczną kadrami. Przeciwdziałanie pogłębiania się kryzysów i narastania problemów w rodzinach wymaga utworzenia profesjonalnego, sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego, wsparcia rodzin oraz terapii rodzinnej.

Działania

Działanie II. 1.1. Wspieranie tworzenia infrastruktury socjalnej na rzecz systemu specjalistycznej pomocy rodzinom /Dzienne Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, centra i kluby integracji społecznej, poradnie specjalistyczne, punkty poradnictwa, ośrodki interwencji kryzysowej, hostele, specjalistyczna kadra, opieka domowa nad ludźmi w podeszłym wieku, grupy wsparcia i in.

Działanie II. 1. 2. Doskonalenie i szkolenie kadr instytucji pomocy społecznej:

- pracujących z rodzinami,
- realizujących zadania na rzecz aktywizacji zawodowej.

Działanie II. 1. 3. Inicjowanie przedsięwzięć kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba:
 - o ośrodków poradnictwa rodzinnego,
 - o punktów poradnictwa rodzinnego,
 - o Ośrodków Interwencji Kryzysowej,
 - o Dziennych Domów Pomocy Społecznej
 - o Środowiskowych Domów Samopomocy,
 - o centrów i klubów integracji społecznej,
 - o hospicjów,
 - o agencji i punktów usług opiekuńczych.

- liczba programów szkoleniowych dotyczących umiejętności pracy z rodzinami,
- liczba osób przeszkolonych,
- liczba projektów adresowanych do osób należących do grupy ryzyka, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy II. 2.

Rozwój rodzinnych form opieki nad dzieckiem z rodzin znajdujących się w sytuacjach problemowych, kryzysowych.

Uzasadnienie

Zastępcze, rodzinne form opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, gdy dziecko pozbawione jest możliwości rozwijania się w swojej naturalnej rodzinie. W takich miejscach jak na przykład rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze, warunki wychowania i zapewnienia dziecku właściwego kontaktu emocjonalnego są bez porównania lepsze niż w domach dziecka.

Działania

- Działanie II. 2.1. Propagowanie i wspieranie powstawania rodzin zastępczych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, rodzin specjalistycznych.
- Działanie II.2.2. Propagowanie i wspieranie powstawania rodzin adopcyjnych.
- Działanie II.2.3. Propagowanie powstawania Rodzinnych Domów Dziecka.
- Działanie II.2.4. Propagowanie i inicjowanie tworzenia świetlic środowiskowych, terapeutycznych, ognisk wychowawczych.
- Działanie II.2.5. Inicjowanie tworzenia w powiatach ośrodków adopcyjno-opiekuńczych.
- Działanie II.2.6. Propagowanie i wspieranie przekształcania placówek opiekuńczo-wychowawczych w placówki wielofunkcyjne.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba rodzin zastępczych,
- liczba rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, rodzin Specjalistycznych,
- liczba rodzin adopcyjnych,
- liczba Rodzinnych Domów Dziecka,
- liczba:
 - o świetlic środowiskowych,
 - o świetlic środowiskowo- terapeutycznych,
 - o świetlic terapeutycznych,
 - o ognisk wychowawczych.
- liczba Ośrodków Adopcyjno-Opiekuńczych,
- liczba wielofunkcyjnych placówek opiekuńczych, (liczba przekształconych placówek opiekuńczo-wychowawczych w placówki wielofunkcyjne)

Cel szczegółowy II. 3.

Upowszechnianie informacji o instytucjach i formach pomocy wspierających rodzinę.

Uzasadnienie

Niezbędne jest utworzenie sprawnego systemu przekazu oraz możliwości korzystania z informacji o instytucjach, placówkach i innych miejscach, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc rodzinom, małżeństwom, młodzieży i innym osobom potrzebującym wsparcia.

Celem jest dotarcie z informacją o rodzajach i formach pomocy do jak najszerszego kręgu odbiorców.

Działania

Działanie II. 3. 1. Współredagowanie przez Urząd Marszałkowski biuletynów poruszających problematykę rodzinną.

Działanie II. 3. 2. Publikowanie informacji o instytucjach i placówkach świadczących pomoc rodzinie.

Działanie II. 3.3. Upowszechnianie informacji poprzez Internet.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba współredagowanych przez Urząd Marszałkowski biuletynów, informatorów dotyczących problematyki rodzinnej,
- wielkość nakładów na zakup kolejnych publikacji współredagowanych przez ROPS
- liczba stron internetowych zawierających informacje dotyczące wspierania rodzin.

IV. Uwarunkowania realizacji Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011

Opracowany Program jest w dużej mierze kontynuacją działań realizowanych w ramach Wojewódzkiego Programu Prorodzinnej Polityki Społecznej na lata 1999-2003 oraz Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2004-2007, przyjętego przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2003 roku.

V. Wdrażanie Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011

5.1. Harmonogram realizacji Programu

Program będzie wdrażany na podstawie opracowanego harmonogramu, który co roku będzie uszczegóławiany w formie planu pracy i realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego /Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej/.

Program będzie realizowany przy współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami i placówkami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny.

5.2. Monitorowanie Programu

Program jest dokumentem otwartym. Monitorowanie Programu będzie odbywało się systematycznie na podstawie informacji uzyskanych od niżej wymienionych podmiotów, w oparciu o wskaźniki przyjęte w programie.

Podmioty udzielające informacji:

- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego,
- Baza danych i materiały własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Jednostki organizacyjne pomocy społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- Urząd Statystyczny,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie,
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli,
- samorządy powiatów,
- samorządy gmin,
- organizacje pozarządowe,
- Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie,
- i inne.

Raporty z monitoringu Programu przedstawiane będą Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego po każdym roku kalendarzowym w terminie do 31 maja 2007 roku.

5.3. Finansowanie Programu

Warunkiem wdrażania Programu jest zapewnienie w corocznym budżecie Województwa określonych środków finansowych na realizację zadań przyjętych w Programie.

Ponadto istotnym elementem będzie możliwość pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych, na część działań określonych w Programie, przy współpracy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja części działań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych i te będą realizowane systematycznie.

Osoby pracujące w Zespole ds. opracowania projektu Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2008-2011:

- 1) Wiesława Przybysz - Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 2) Joanna Karpowicz - Z-ca Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego /ROPS/
- 3) Anna Piotrowska-Prot - przedstawiciel ROPS
- 4) Rafał Zabłotny - przedstawiciel ROPS
- 5) Joanna Jabłonka - Pełnomocnik Wojewody Warmińsko-Mazurskiego ds. Kobiet i Rodziny
- 6) Ewa Gutowska - Radna Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przedstawiciel Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 7) Michał Tatarek - Pełnomocnik Zarządu Województwa ds. Wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 8) Ludwik Ekiert - Starosta Nidzicki, przedstawiciel Konwentu Powiatów Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 9) Bożena Olszewska-Świtaj - Wójt Gminy Górowo-Ilaweckie, przedstawiciel Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich
- 10) Wiesław Smereczyński - przedstawiciel Rady ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 11) Ks. Michał Tunkiewicz - przedstawiciel Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Podyplomowego Studium Nauk o Rodzinie
- 12) Jerzy Świążkowski - przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty

- 13) Małgorzata Bojarowska - przedstawiciel Komendy Wojewódzkiej Policji, Wydziału Prewencji
- 14) Teresa Bronowska - przedstawiciel Sądu Okręgowego w Olsztynie
- 15) Wiktor Sienicki - przedstawiciel Sądu Rejonowego w Olsztynie
- 16) Arkadiusz Paturej - dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie
- 17) Mirosława Marjańska - przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elblągu
- 18) Halina Miłośz - przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie
- 19) Stefania Michalik-Rosa - Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach
- 20) Jolanta Kowalczyk - Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pieckach
- 21) Monika Falej - Przewodnicząca Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 22) Nela Chojnowska-Ochnik - Prezes Forum Prorodzinnego

ZAŁĄCZNIK - Harmonogram realizacji Programu

